

MBET DUOP
Exodus 20:1-17
QYQHỌ UKPEP-ÑKPỌ 61
Eke Ikpọ Owo

IKỌ IBUOT: “Ekuse ete ñkedi ndiwuhọre ibet ye mme Prophet; ñkedige ndiwuhọre, ndi ndiwuk mma” (Matthew 5:17).

- I** “Kunyene Abasi efen ukpọrọ ye Ami.
- II** “Kunam edisọi ñkpọ unọ idem fo, kunyuñ unam mbiet baba ñkpọ kiet eke odude ke Heaven ke enyọñ, ye eke odude ke isọñ ke idak, ye eke odude ke mmọñ ke idak isọñ; kunuhọ unọ mmọ, kunyuñ unam ñkpọ mmọ: koro ami Jehovah Abasi fo ndi Abasi ufup, nda ukwañ-ñkpọ mme ete ndori nditọ ke idem, ndori qyqhọ emana mmọ eke esuade mi ita ye inañ; nnyuñ mfọn ido ye tọsin emana mmọ eke emade mi, enyuñ enimde mbet Mi.
- III** “Kumen enyiñ Jehovah Abasi fo utomo ke se midighe akpanikọ: Koro Jehovah midiyakke otomo enyiñ esie ke se midighe akpanikọ qbọhọ.
- IV** “Ti usen sabbath nyuñ nim enye ke edisana. Nam ñkpọ ke usen itiokiet, nyuñ nam ofuri utom fo: edi qyqhọ usen itiaba edi sabbath Jehovah Abasi fo: kunam baba utom ke esit, afo, ye eyen-eren fo, ye eyen fo ańwan, ye ofin eren fo, ye ofin ańwan fo, ye ufene fo, ye esen owo fo eke odude ke obio mbufo: koro Jehovah akadade usen itiokiet anam enyọñ, ye isọñ, ye inyañ, ye kpukpru se idude mmọ ke esit, ndien odop ke qyqhọ usen itiaba: mmọdo Jehovah ọdiọñde usen sabbath, onyuñ onim enye ke edisana.
- V** “Kpono usọ ye uka; kpañ usen fo ekpebigi ke isọñ emi Jehovah Abasi fo ọnọde fi.
- VI** “Kuwot owo.
- VII** “Kusin efibe.
- VIII** “Kuyip inọ.
- IX** “Kutiñ ubańa mbọhiduñ fo nte ntiense nsu.
- X** “Kuyom ufọk mbọhiduñ fo; kuyom ńwan mbọhiduñ fo, ye ofin eren esie, ye ofin ańwan esie, ye enań esie, ye ass esie, ye ñkpọ ekededi eke enyenede mbọhiduñ fo.”

SE EKPEPDE EBAÑA

Nte ewetde ke Exodus 20:3-17, edi ndibahare itie-ńwede emi nnyin itimde ifiok nsin ke mbak ke mbak emi kpukpru mmọ enamde Mbet Duop; “Ndien Jehovah etie ke esit ikañ ọdọhọ ye mbufo: mbufo ekekop uyo ikọ edi ikwe mbiet ñkpọ: ke mibọhọke uyo-uyo. Ndien Enye asiak ediomini esie ọnọ mbufo, emi enye etemede mbufo ete enam, kpa ikọ mboduop oro: enye onyuñ ewet mmọ esin ke itiat-ńwede iba” (Deuteronomy 4:12, 13).

Mbet Emi Ekewetde Ke Nnuenubọk Abasi

Okposuk edi “kpukpru ńwede eke edade odudu spirit Abasi ewet, enyuñ edi se ifọnde” edi emi edi itie emi Abasi ekewetde ke Idemesie. “Ekem, adańemi Enye ama ọkọdọhọ ye Moses ama, ke Obot Sinai, Enye ada ńwede-ntiense iba, itiat-ńwede, emi nnuenubọk Abasi ekewetde ọnọ enye” (Exodus 31:18). Edinọ Mbet Duop emi ekedi ata akpan ñkpọ, oro ekesin emireń-mireń, obuma, uyo obukpon, ye nsuń-ikañ ye ikañ eketibede, emi akanamde Moses ye nditọ Israel enyek idem nte ikekpepde ke ukpep-ñkpọ emi ekebede. Nko Mbet Duop emi ekedi Ediomini emi Israel ekedukde ye Abasi ke ini mmọ ekedọhọde ete, “Iyenam kpukpru se Jehovah ọdọhọde” (Exodus 19:8). Emi edi se ebemde iso etiń edian Mbet Duop emi! “Ndien Abasi ọdọhọ kpukpru ikọ emi, ete, Ami ndi Jehovah Abasi fo, emi ñkosioke fi ke isọñ Egypt, ke ufọk ufin mfep.” Edifak Israel nsio ke isọñ ufin, ke Egypt, nte ikekpepde, edi mbiet enọ erifen ke idiok-ñkpọ. Se ebemde iso etiń ebańa emi ọwọrọ ete ke edinim Mbet Abasi edi Ediomini emi owo odukde ye Abasi ke ini enye qbọde erifen ke idiok-ñkpọ. “Ọfọfọn ọno owo eke misańake ke item mme idiok owo, minyuñ idaha ke usuń mme anam-idiok, minyuñ itiehe ke itie mbon nsahi; Edi mbet Jehovah adat enye esit; enye onyuñ osuk ekere mbet esie ke uwemeyo ye okoneyo” (Psalm 1:1, 2).

Kpukpru Ewuhọ Oto Ke Mbet Abasi

Mbet Duop emi edide Ewuhọ Abasi atara akan Mbet Duop emi Abasi ọkọnọde Moses ke Obot Sinai. Ewuhọ ke idemesie oto Mbet Duop emi, emi ekemede nditat ńtọñ esie nnyuñ nnam ańwańa oto ke ibet ndutim ye ibet obio nte ewetde ke kpukpru ńwede Moses ye nte mme anditiń ntiń-nnim ikọ ekekpepde.

Ke Mbet Duop, nte etatde enyuñ ekpepde ke ńwede Abasi, kpukpru se owo Abasi asańade osobo ke usen ke usen ke uwem emi edu, “akamba udori oto ke erinim mmọ.” Nim Mbet Duop emi, man “idu uwem ke eti ibuat, ye edinen ido, ye ido Abasi, ke eyo emi.” Nso utọ utibe ekikere idi emi! Ndikut nte ñkpri mmem-mmem ikọ ifań emi emenerede kpukpru ekikere esit owo ke abańa kpukpru se idude ke Ibet Abasi. Oro otim edi ntak emi ekeebemde iso enọ Mbet Duop ke Obot Sinai mbemiso mbet efen.

Idighe nditọ Israel ikpọn ke Abasi ọkọnọ Mbet emi, edi ọkọnọ ofuri ubon owo. Abasi ikọnọhọ enye nte eti ukpep-ńkpọ ererimbot emi, edi nte ewuhọ uwem ọnọ kpukpru owo ndinim. Etim ekpep emi ańwańa ke Akani ye Obufa Ediom i ebańa ńkpọ emi. “Ibet asana, item onyũ asana, onyũ enen, onyũ ọfọn” (Nwede Mbon Rome 7:12). Ndien owo eke eduede ke edibiat mbet emi, edue isop idiok-ńkpọ ndien isop emi edi nsinsi ufen. “Ndien idiok-ńkpọ edi edibiat ibet” (1 John 3:4). Ndien nnyin ifiak ikot ke ńwede emi Paul ekewetde, “Koro adańa owo nte ekenamde idiok-ńkpọ nte mme anana-ibet, nte mme anana-ibet ke eyenyũ etak; ndien kpukpru mmọ emi ekenamde idiok-ńkpọ ke idak ibet, ke eyeda ibet ekpe ikpe ye mmọ” (Nwede Mbon Rome 2:12).

Ubierikpe Ye Mbọm Abasi Nte Eyarede Ke Ibet

Ntem ke edisana Ibet Abasi ayarade ubierikpe Esie, kpa nte ekeyararede ke emireń-emireń, obuma, ukorowo ye nsuń-ikań ye ikań ke Sinai, emi ekenamde Israel enyek idem. Edi nnyin iditreke nditoro enyĩn Esie nte Abasi mbom ńkpọ. Ke ntak emi usuń ubọhọ odu ọnọ owo eke eduede ke eribiat Ibet Esie. Ndien kpukpru nditọ Adam, ọtọhọde ke akpa idiok-ńkpọ emi ekenamde ke Ińwań Eden suhọre enyene ubiom-ikpe ke eribiat Ibet Esie, “Koro kpukpru owo ema enam idiok-ńkpọ enyũ etaba ubọń Abasi” (Nwede Mbon Rome 3:23). Ke ini Abasi okosiode nditọ Israel ke Egypt, Enye ama ọnọ mmọ eyen-erọń uwa emi ekedade iyip esie esime ke obubọk usuń edem mbiba ye ke ibiọń ndori-enyĩn usuń ufọk mmọ; ndien Abasi ama ọdọhọ mmọ ete “Ndien nyekut iyip oro nnyũ mbe mbufo.” John, ọduok-owo-mmọń ama ayarade se eyen-erọń uwa oro adade ọnọ ke mben akpa Jordan ke ini emi enye akanyande ubọk owut owo kiet emi akasańade ikpọń etiene enye, onyũ ofiori ete, “Sese, Eyenerọń Abasi emi emende mme idiok-ńkpọ ererimbot efep” (John 1:29). Ntre ke kpukpru mme uwa ke Ataya emi ekesidade ekponode Abasi ke akwa akai-ikot ekenyan ubọk ewut Eyen Abasi Emi ekedide “ndiyom ndinyũ nnyańa se isopde.” Koro se ibet mikekemeke ndinam, ke emi obukidem esine enye edi mmem-mmem, Abasi akanam; ke emi Enye osiode Eyen Esie ọdọń ke mbiet obukidem idiok-ńkpọ, onyũ adade Enye nte isop, anam ikpe obiom idiok-ńkpọ ke obukidem Esie: man nnyin, emi misańake ke obukidem, edi isańade ke spirit ikpanam edinen ido ibet ọyọhọ-ọyọhọ” (Nwede Mbon Rome 8:3, 4).

Emi edi ntak emi Abasi akadade nditọ Israel aka ke Obot Sinai man Enye ọkọnọ mmọ Ibet Esie, mmọ ekpenyũ esañ ke esit. Mmọ ema enyime ndinam ke ini mmọ ekedọhọde “Iyenam kpukpru se Jehovah ọdọhọde.”

Ndien “kpukpru owo ekut uyom enyọń, ye obuma, ye uyom ukorowo, ye nte obot ọwọrọde nsuńikań: ndien adańa emi kpukpru owo ekutde, mmọ efiak edem, ekeada nsan-nsan. Ndien mmọ edọhọ Moses ete, Afo tiń nọ nnyin, nnyin iyekop: edi yak Abasi okudọhọ ye nnyin mbak nnyin idikpańa” (Exodus 20:18, 19). Ntre ke nditọ Israel ekefiak edem enyũ ekpu ofuri-ofuri ke ndiyere akwa ikot Abasi. Mmọ ema ebiat Ibet Esie enyũ ebiat ediom i mmọ ye Abasi, ndien ke akpatre Abasi ama esin mmọ. “Edi edinen owo mi edidu uwem ke mbuotidem: Ndien edieke enye edikhede afiak edem, ukpọń Mi idikopke inemesit ke enye” (Mme Hebrew 10:38).

Ibet Emi Ewetde Ke Ọwọń-esit

Ke eyo Jeremiah, etie nte nditọ Israel ekeedu ke itie mfiak-edem ye unana idorenyin, ndien Ọbọń ama etiń ebe ke anditiń ntiń-nnim ikọ ete “Sese mme usen ke edi eke ndinamde obufa ediom i ye ufọk Israel, ye ufọk Judah; idibietke ediom i oro ńkodiomide ye mme ete mmọ, ke usen oro ńkemumde mmọ ubọk, nnyũ nsiońo mmọ, ke isọń Egypt; kpa ediom i mi oro mmọ ekebiatde ... Koro emi edide ediom i eke ndidiomide ye ufọk Israel, ke mme usen oro ema ebe, Jehovah ọdọhọ; nyesin mmọ mbet mi ke esit, nnyũ ńwet mmọ ke ọwọń esit; nyenyũ ndi Abasi mmọ ndien mmọ eyedi ikot mi” (Jeremiah 31:31-33). Ndien Paul, isuń-utom ke ńwede emi enye ọkọnọde esọk nditọ Hebrew ama etiń mme ikọ emi ewetde ke Mme Hebrew 8:8-10, onyũ akabare Obufa Ediom i ete ke edi Eti-mbuk emi Ọbọń Jesus akadade edi ke ererimbot, ke ini emi enamde Akani Ediom i emi ekenamde ke Obot Sinai ebe efep (Mme Hebrew 8:13). Ndien ke ndisuk ndian do, Paul, isuń-utom otim anam ańwańa ete ke ewet ibet Abasi ke esit owo ke ini enye ọbọde enọ erinam asana: “Enye (Jesus Christ) edidọhọ ndien ete, sese mmedi ndinam uduak Fo. Enye emen akpa ńkpọ efep, man Enye ọtọ uđiana ńkpọ. Ema eda uduak emi enam nnyin isańa ke eriwa emi Jesus akawade ikpọhidem Esie ini kiet’ (Mme Hebrew 10:9, 10). “mmọdo Jesus ńko akakpade ke edem inua otop obio, man Enye anam mbio-obio esana ke iyip Esiemọ” (Mme Hebrew 13:12). Ndien kpa nte ema ekenam ańwańa ke ukpep-ńkpọ edem, uduak Abasi ayarade ke Ibet Esie. Ke ini enamde owo asana ofuri-ofuri, ewubede nda-mmama idiok-ńkpọ ke idem owo efep (Nwede Mbon Rome 6:6). Ndien ewet Ibet Abasi ke esit esie. Do ndien ke edi ata mmem-mmem ńkpọ ndinim Ibet Abasi.

Ke ini Abasi akadade nditọ Israel edisim Obot Sinai, Enye akpakanam mmọ esana onyũ ewet Ibet Esie ke esit mmọ, edi mmọ efiak edem enyũ etre ndiyere akwa ikot Esie. Edi idahaemi, nnyin idu ke idak obufa ediom i emi miwetke ibet aba ke itiat edi ewet ke esit. “Mmọdo mada mbọm Abasi mkpe mbufo ubọk, nditọ-ete mi, nte eda ikpọhidem mbufo enọ Abasi nte odu-uwem uwa, emi asanade, emi onyũ enemde Abasi ndibọ; koro emi edide uwa eke anade ọnọ mbufo ndiwa, ekunyũ ekabare ebiet eyo emi, edi eyak mbufo ekpuhọre, oto ke erinam emi enamde esit mbufo edi obufa, man mbufo edomo efiok se uduak Abasi edide, uduak Abasi eke edide eti, onyũ enemde owo esit, onyũ ọfọnde ama” (Nwede Mbon Rome 12:1, 2).

MME MBUME

1. Nso ikedi akpa ubak Ibet emi akanade eno ke Obot Sinai?
2. Ke nso usuñ ke eda Ibet Duop edomo ye mme Ibet eken?
3. Ewe ikpehe ita ke mbet Akani Ediomu edu emi enamde mmọ eda saña-saña?
4. Ke ewe ikpehe ke otu emi ke Ibet Duop odu?
5. Ke nso usuñ ke mme akpa Ibet inañ ekpuhọre ye itiohiet eken?
6. Ewe ikpo Ibet iba ke Jesus okonọ ndien odohọ ete “ofuri mbet ye mme prophet esine ke item iba oro”?
7. Nso idi ntak emi nditọ Israel mkekemeke ndinam Mbet Abasi?
8. Nso ke Abasi okonim man añwam ke edinim Ibet Esie?
9. Se ekenimde emi eketie didie ke ini Akani Ediomu?
10. Se ekenimde emi eketie didie ke ini Obufa Ediomu?